

Ut Uteregs

Sluit aan bij	Taalbeschouwing, kerndoelen 1, 4, 6, 9, 10, 12
Geschikt voor	middenbouw & bovenbouw
Doel van de les	kinderen worden zich bewust van (stads)dialecten en ontdekken met elkaar het lokale stadsdialect.
Duur van de les	45 minuten.
Benodigde materialen	tekst, geprint of op het digibord.

Lesopbouw

> **Introductie, ca. 10 minuten**

“Ambassadeur van de Vollekstaal” Koos Marsman (alias voor Ton van den Berg) en tekenaar Fedor van Rossem hebben een paar jaar geleden het “Uteregse Leesplankie” geschreven: een boekje vol met écht lokale woorden, met hun betekenissen uitgelegd in het Uteregs, het (stads)dialect gesproken in Utrecht.

Bekijk met de klas [deze video](#) om een aantal van deze woorden en hun uitspraak te horen. Kunnen de kinderen het nazeggen? Bespreek met elkaar wat de woorden zouden kunnen betekenen en of de kinderen zelf ook nog woorden weten die heel erg Utrechts klinken.

Om een volgende generatie óók het Uteregs mee te geven, hebben de makers van het Uteregse Leesplankie een hele speciale bladzijde uit hun boekje voor ons beschikbaar gesteld: de bladzijde over de “Kerrektoere” (de Domtoren)!

> **Tekst (hardop) lezen, ca. 10 minuten**

Lees (met elkaar) bijgevoegde tekst “Kerrektoere” over de Domtoren. Er lijken op het eerste gezicht heel veel spelfouten in te staan, maar het is gewoon in het Utrechts geschreven. Lukt het om de tekst te begrijpen als je in stilte leest? Of gaat het makkelijker als je hardop uitspreekt wat er staat?

> **Tekst analyseren en vertalen, ca. 20 minuten**

Probeer met elkaar zoveel mogelijk ‘regels’ te vinden over het Utrechts, door de tekst te analyseren (veel woorden eindigen op “ie”, “-den” wordt vaak “-je”, enz.) Lukt het beter om de tekst te begrijpen als je deze regels kent en kan toepassen? Laat dan de kinderen met elkaar de tekst vertalen.

> **Afronden, ca. 5 minuten**

Bespreek met elkaar wat het betekent om een dialect te spreken en waarom mensen het Uteregs “levend” willen houden. Wie spreekt er in de klas het meest Uteregs?

> **Meer tijd?**

Laat de kinderen dan zelf iets in het Uteregs schrijven!

Nog meer Uteregs?

Zo heeft de Nachtegaalstraat (de meest Utrechts-klinkende straatnaam van de stad) een straatnaambordje in het Uteregs gekregen! Klik op deze [link](#) of scan de QR-code

In 2018 is er een verkiezing gehouden voor het Ultime Uteregse woord. "Jochie" heeft gewonnen; welke is de favoriet bij jullie in de klas? Klik op deze [link](#) of scan de QR-code

Kerrektoere - kerktore, toren van een kerk

Van Dale

Vroeger kotte van heine en verre 't stadsjie zien ligge. Dan zagge, aj' net over de Utrechse Heuvelerug an kwam lope, 'n bos an tores. Ze sierde de stad as 'n omgekeerde borstel.

Da was zo'n 600 jaar geleje, in de laote Middeleeuwen. En nu? Hoeveel hebbe we d'r over? Denk' n stuk of zes. De laotste groate toere die's 'omgehak' was de Monicakerk in Pijlsweerd. 70 Meter sloophout lag d'r in 1977 op straat.

Nu motte we 't doen mè de tores van 't Klaošie (Nicolaoskerrek), de Kerrijnekattedraol, de stompe Buurkerrek, de Jacobi en natuurlijk die van onze Dom. Hartsjie stad en 'n voorbeeld voor ons ammaol die Domtoere: stijf rechop, zo hard as steén en om 't kwartier horie 'm kleppe. Maor ook elleke 50 jaar 'n kostenpos van enk'le millejoene om 'm zo te houwe as ie is.

Wan wa's ie mooi. Gebouw vanaf 1320 door êne Jan uit Henegouwen. De lantaorn, 't achkantige boverste stuk, is door 'n ander ontworrepe: Jan van den Doem. Om 'm extra mooi uit te laote komme heef 'n zomerstorrem in 1674 wa ruimte gemaok tussen 't koor van de kerrek en de toere. Zo staot ie lekker los.

Hij is de lîngste van Nederland mè ze 112 meter 35 centimeter. Om daor 'n goeie indruk van te krijge lig d'r in de Zadelstraat 'n tegel peršieš op 't plekkie waor die uit zou komme as ie om zou valle.

De Domtoere stamp dan wel uit de 14e eeuw, maor mè ze ranke lijne en sob're uitstraoling blijf ie 'n toere van deze tijd: tijdloos, is ie. Hoewel... 't is 'n klokketore mè 14 luiklokke, 'n klokkespel van 50 stuks van 't kariljon in 't hartsjie van de toere en 4 uurwerreke an de buitenkant om de tijd an te geve.

Uterechters trug van vekansie motte eers de Domtoere zien voorda ze weer verder kenne. Ze maoke, wij ook, d'r 'n sport van om 'm as eerste te žièn als ze naor huis rijje vanaf Aopeldoorn, De Bosch of Hilleversum. En wie 'm as eerste žiet mag 't lied inzetten: *'As 'k bove op de Dom kom, ja dan kijk' effe naor benee!* Me mesjieš op de achterbank lalle 't zo mee.